

A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR GAZDÁLKODÁSTANI DOKTORI ISKOLÁJÁNAK ELSŐ HUSZONÖT ÉVE – EGY ALAPÍTÓ EMLÉKEZÉSEI

Az 1990-es évek elején hazánkban jelentősen megváltozott a tudományos fokozatszerzés és az arra történő felkészülés rendszere. Megszűnt az egyetemeken által nyújtható *doctor universitatis* cím és a Tudományos Minősítő Bizottság által (a Magyar Tudományos Akadémia közreműködésével) adható tudományok kandidátusa fokozat. A tudományok doktora címet (a Tudományos Minősítő Bizottság, mint kormányzati szerv megszűnésével) kizárólagos joggal a Magyar Tudományos Akadémia adományozhatja. Az egyetemi vezető oktatói állások elnyeréséhez szükséges feltételként beépült a rendszerbe a habilitáció intézménye.

A legjelentősebb változás a tudományok kandidátusa helyére teremtett új – az ún. PhD, azaz a filozófia doktora – tudományos fokozat. Az a kezdet kezdetén egyértelmű volt, hogy az egykori kandidátusi fokozat és a PhD tudományos fokozat csak célját és funkcióját tekintve összehasonlítható, a két fokozat eljárásrendje gyökeresen különbözött. Míg a kandidátusi fokozat megszerzését – nem számítva a szűk kört átfogó három éves aspiráns-képzést – nem előzte meg szervezett képzés, addig a PhD fokozat elérését hatéves iskolarendszerű szakmai-tudományos és kutatási felkészülés előzte meg. Az egyetemi oktatók-kutatók a kandidátusi fokozat eléréséhez 10-12 éves előkészület után jutottak el, ugyanez az idő (optimális esetben) a PhD fokozat megszerzésének esetében átlagosan 6-8 év volt. Ez utóbbi időtartamot a publikációs követelmények teljesítésének nehézségei határozták meg.

Az a tény, hogy a PhD fokozat elérését az egyetemeken jogává tették, semmiképpen nem jelentette a követelmények felpuhulását, a doktori értekezések színvonalának felhígulását, fokozatok tömeges odaítélését. Doktori iskolánk 25 év alatt csaknem 140 doktorandusz részére adott PhD fokozatot, kivétel nélkül tudományos teljesítmény alapján, s ez a közgazdászokat képző felsőfokú intézmények mindegyikéről elmondható.

Ha arra a kérdésre akarnánk válaszolni, hogy ez az új fokozatszerzési intézmény az elmúlt 25 évben betöltötte-e az induláskor megfogalmazott küldetést, akkor egyértelműen igennel válaszolhatunk. Ezen idő alatt eljutottunk oda, hogy egyetemi adjunktusi kinevezés csak PhD fokozat birtokában történhet, az egyetemi és kutatóintézeti tudományos utánpótlás kizárólag e forrásból rekrutálódik. Ezen túlmenően a pécsi doktori képzés színvonalának tekinthető, hogy a fokozatot szerzett doktoranduszok negyede külföldi állampolgár volt, egy másik negyede pedig a gyakorlatban működő szakember.

Az utóbbi években – az állami oktatásirányítás által – bevezetett új doktori képzési rendszerben lerövidült mind az iskolarendszerű szakmai-tudományos képzés, mind a kutatásra felkészítés időtartama. Ez a változás egyértelműen megnehezíti a fokozatszerzési követelmények teljesítését.

Kedvezőtlen körülmény, és bizonyosan véletlen egybeesés, hogy a legutóbbi években az induláskor tapasztalt évenkénti 25-30 doktorandusz-jelölt jelentkezési létszáma a negyedére csökkent karunkon. Ennek okait elfogulatlanul keresni kell, mert a PhD képzés mellőzhetetlen, eredményes és értékes részévé vált a tudományos utánpótlás felkészítésének.

E sorok írója 25 évig iskolavezetőként felelt a pécsi Gazdálkodástani Doktori Iskola működtetéséért.

Bélyácz Iván
professor emeritus